

CDS/ISIS: un bon producte a un preu regalat

ASSUMPCIÓ ESTIVILL*

CARME CANTOS**

Resum: Presentació de la base de dades que conté la col·lecció del Laboratori de l'Escola Universitària Jordi Rubió i Balaguer de Biblioteconomia i Documentació amb el gestor CDS/ISIS –desenvolupat per la Unesco–. Després d'una explicació general sobre CDS/ISIS, s'exposa amb detall el procés del disseny de la base de dades: definició dels camps del registre seguint una adaptació del Format Comú de Comunicació (CCF); definició de les pantalles d'entrada de dades; selecció dels camps a indexar i mètodes d'indexació emprats, i definició del format de sortida. Finalment, es fa una avaluació del producte.

1. Introducció

CDS/ISIS (Computerised Documentation System/Integrated Set of Information Systems) és un gestor de bases de dades documentals desenvolupat per la Unesco dins del Programa General d'Informació. El programa va ser creat el 1975 per a ús intern de la institució, però posteriorment la Unesco el posà a disposició dels països membres de les Nacions Unides i el distribueix gratuïtament a totes aquelles entitats no lucratives que el demanen.

El paquet ha tingut una distribució i acceptació relativament lenta, però a hores d'ara són molts els seus usuaris i la literatura generada al seu voltant: una recerca a la base de dades *LISA* ha donat com a resultat un total de 71 documents sobre CDS/ISIS i les seves aplicacions.¹

* Escola Universitària Jordi Rubió i Balaguer, Professora.

** Escola Universitària Jordi Rubió i Balaguer, Becària del Laboratori, Doc 6.

1. *LISA: Library and Information Science Abstracts*, (1969-March 1992). Boston, etc.: SiverPlatter, 1992. Als resums de la bibliografia recuperada a la base de dades *LISA* hom comprova que fins a la meitat dels anys vuitanta la majoria dels articles eren de presentació del paquet i explicaven les seves característiques i potencial. Posteriorment, proliferen els articles que exposen experiències concretes.

Entre els països que tenen més usuaris del paquet destaquen els d'Europa de l'Est –Polònia, Txecoslovàquia, Hongria, Bulgària, l'antiga República Democràtica Alemanya, i també l'ex-Unió Soviètica– i Llatinoamèrica, i alguns del Tercer Món –com l'Índia, Indonèsia, Malawi, Zimbawe, etc.– però també proliferen, i cada vegada més, els usuaris del món occidental –Itàlia, Canadà, Dinamarca, Portugal, etc. A Espanya la llista d'usuaris d'octubre de 1991 incloïa un total de 168 institucions; el març de 1992 el nombre d'usuaris catalans era de 15.² Entre les aplicacions documentades del paquet destaquen les bases de dades de publicacions periòdiques –sovint concebudes com a catàlegs col·lectius i també com a base de dades d'articles al voltant de temes científics o tècnics–, però també se n'han fet altres aplicacions, com bases de dades de mapes, de traduccions, o directoris de proveïdors entre d'altres. Fins i tot hi ha hagut projectes per automatitzar el sistema bibliotecari d'un país amb CDS/ISIS.³ Així mateix, cada vegada són més les aplicacions d'aquest gestor de bases de dades amb formats internacionals que segueixen la norma ISO 2709⁴ –com el Common Communication Format (CCF) i l'UNIMARC.⁵

Si el nombre d'usuaris de CDS/ISIS i l'ús de formats internacionals d'intercanvi amb el paquet són prova de la seva acceptació, també ho són el nombre d'actualitzacions que se n'han fet –la versió 3.0 just acabada de publicar és la quarta versió del programa des de 1985–, els manuals complementaris que comencen a proliferar per documentar aplicacions concretes,⁶ i les llengües en què el paquet és disponible. Actualment CDS/ISIS es distribueix en versió trilingüe anglesa, francesa i espanyola.

2. *Usuarios españoles de CDS/ISIS a 31 de octubre de 1991*. Madrid, 1991. *Usuarios ISIS (Catalunya)*. Bellaterra, abril 1992. A la reunió de juny de 1992 dels usuaris catalans es proposa la creació d'una oficina d'assessorament; així mateix, es decidí que el Centre Unesco de Catalunya actués com una mena de "clearinghouse" de documentació sobre CDS/ISIS.

3. A la base de dades LISA s'ha trobat un article de l'any 1989 on es presenta un projecte per automatitzar el sistema bibliotecari txecoslovac amb CDS/ISIS: Jan Neicky, "Automatizace site knihoven". *Ceskoslovenska-Informatika*, 31 (10) 1989, p. 289-291.

4. ISO 2709: 1981, *Documentation: Disposition des données sur bande magnétique pour l'échange d'informations bibliographiques*. Aquesta norma és la que fixa l'estructura dels registres llegibles per ordinador i la segueixen les diverses versions del format MARC, així com altres formats internacionals.

5. La Unesco ha promocionat molt l'ús del format CCF amb el paquet CDS/ISIS a base d'organitzar seminaris i reunions de treball. En els darrers temps, l'IFLA s'ha involucrat també en la normalització de les aplicacions del paquet i n'ha impulsat la utilització amb UNIMARC. El 1991 organitzà un seminari a Florència amb aquest propòsit: *UNIMARC/CCF: Proceedings of the Workshop held in Florence, 5-7 June 1991* / sponsored by IFLA and Unesco; edited by Mary-France Plassard and Diana McLean Brooking (München, etc. Saur, 1992). Hi havia programat un altre seminari dins del Congrés de l'IFLA a Nova Delhi, l'agost de 1992, que en el darrer moment es postposà fins al Congrés de Barcelona de 1993. Al congrés de la FID, l'octubre de 1992, a Madrid, també s'ha organitzat un seminari sobre CDS/ISIS.

6. Vegeu, per exemple: Anne Di Lauro, *IDIN Manual for the Creation and Management of a Bibliographic Data-base Using Micro-ISIS* (Paris: OCDE, 1988). José Antonio Aquesolo Vegas, Patricia Arjona Villén, Yolanda Biedma Roldán, *UnISISport: una propuesta para la documentación deportiva* (Málaga: Unisport, Junta de Andalucía, 1991). *Base de datos documental CDS/ISIS: manual de la versión adaptada para Radiotelevisión Española* / elaborado por el personal del Servicio de Sistemas de Documentación de RTVE ([Madrid]: RTVE: Club de Usuarios de Microisís, 1991).

L'Escola Universitària Jordi Rubió i Balaguer té el programa CDS/ISIS des del juny de 1991. El curs 1991/92 es programà per primera vegada l'ensenyament del paquet dins d'una assignatura opcional sobre paquets de gestió de bases de dades documentals. A resultes d'aquesta experiència didàctica, el laboratori de l'Escola decidí elaborar la base de dades dels seus fons –manuals, informes, CD-ROMs, fitxers d'ordinador, publicacions seriadades, etc.– amb aquest gestor. En la decisió hi influïren una sèrie de factors.

En primer lloc, el laboratori disposava d'una base de dades incipient sobre Archivist que presentava problemes de disseny i de gestió a mesura que anava creixent. A més a més, la impressió del catàleg, prèvia exportació a un processador de text, requeria molta feina de revisió i edició. Per altra banda, Archivist, que s'havia ensenyat dins de l'assignatura paquets de gestió, va ser reemplaçat per CDS/ISIS. En segon lloc, en la decisió hi pesà també l'arrelament que el programa anava tenint a Catalunya i el fet que moltes institucions l'usessin per gestionar els seus fons –tant biblioteques com centres de documentació. En tercer lloc, CDS/ISIS té la capacitat d'importar i exportar registres llegibles per ordinador que segueixen la norma ISO 2709 i, per tant, no ha de ser massa difícil convertir registres generats amb CDS/ISIS al format MARC i viceversa si algun dia és necessari compartir registres amb alguna altra base de dades que usi registres normalitzats. Finalment, i des del punt de vista pedagògic, es veié la possibilitat que la base de dades creada amb CDS/ISIS servís d'exemple i possible pràctica per a les assignatures de Formats bibliogràfics i Paquets de gestió de bases de dades documentals que es donen a l'Escola.

2. Definició de la base de dades

En les diverses fases de la definició de la base de dades del Laboratori amb el gestor CDS/ISIS han prevalgut les raons didàctiques i pedagògiques sobre les pragmàtiques. S'ha tingut sempre en compte que l'usuari potencial del Laboratori reuneix unes característiques especials, ja que és un futur bibliotecari o documentalista que està formant-se en el tractament i difusió de la informació. Per això, a l'hora de dissenyar els camps del registre bibliogràfic hem optat per seguir unes normes que poden servir d'exemple i model i que formen part del contingut d'assignatures concretes, tot i ser conscients que algunes no són potser les més adequades per a entorns automatitzats.

La definició de la base de dades del laboratori de l'Escola s'inicià el març de 1992. A l'estiu de 1992 la base de dades és totalment operativa per a l'entrada de registres bibliogràfics i la recerca del catàleg. Tanmateix, la definició que ara presentem no és tancada; el CDS/ISIS és un paquet prou versàtil per admetre modificacions sense que això perjudiqui les dades existents en el sistema. En el futur, i a mesura que es necessiti, es podran crear noves bases

de dades per gestionar, per exemple, les adquisicions, el préstec, etc., o es podran dissenyar nous formats de visualització o d'impressió. El paquet és prou potent perquè els usuaris puguin fer córrer la seva imaginació a la recerca de solucions pràctiques.

El treball de definició d'una base de dades amb el gestor CDS/ISIS s'organitza en quatre fases:

- a) definició dels camps del registre;
- b) definició de les pantalles d'entrada de dades;
- c) definició dels camps a indexar i selecció dels mètodes d'indexació usats en cada camp; i
- d) definició del format de sortida.

A continuació s'expliquen les opcions triades en cada una d'aquestes fases a l'hora de definir la base de dades del Laboratori de l'Escola.

a) Definició dels camps del registre

A l'hora de definir uns camps per al registre bibliogràfic, s'ha optat per seguir els contemplats en el Format Comú de Comunicació (CCF).⁷ L'Escola està instal·lant actualment el sistema d'automatització VTLS que utilitza el format CATMARC i, per això, s'ha considerat que era apropiat posar a disposició dels alumnes un exemple d'un format internacional que complementi el que podran consultar a la base de dades de la biblioteca de l'Escola. A més a més, també s'ha tingut en compte que és relativament fàcil convertir registres MARC al CCF i que aquest format, en la seva versió simplificada, permet introduir registres prou amplis i de gestió senzilla.

Dels camps previstos en el CCF per al registre bibliogràfic, s'ha hagut de prescindir d'aquells que contenen informació per connectar els diversos segments que componen el registre i per connectar registres relacionats. Així mateix, tampoc no s'han inclòs alguns altres camps que eren poc útils per a la base de dades que volíem crear (com, per exemple, el camp per al número de la bibliografia nacional, el del dipòsit legal, el del lloc de fabricació, o l'afiliació dels responsables del document). En canvi, se n'han hagut d'afegir d'altres no previstos al CCF, però que eren necessaris o bé per al tipus de materials a catalogar, o bé per enregistrar informació sobre els exemplars individuals i llur localització. En concret, els camps afegits són: el camp corresponent a la zona 3 de la descripció de fitxers d'ordinador (etiqueta 452); el camp que conté la nota sobre el número en què es basa la descripció de les publicacions seriadades (etiqueta 556); un tercer camp que inclou informació sobre segones còpies i materials relacionats (per exemple, programes d'ordi-

7. CCF: *el Formato Común de Comunicación*, editado por Peter Simmons y Alan Hopkinson, 2ª ed. París: Unesco, 1989.

nador i manuals dels programes) (etiqueta 590), i un darrer camp que conté la localització del document (etiqueta 900).

Pel que fa als subcamps previstos en cada camp d'informació també s'han seguit les indicacions donades al CCF, però en alguns casos s'han ampliat per acomodar-los a la normativa de descripció bibliogràfica. Les addicions de subcamps s'han basat sempre en els designadors de contingut del CATMARC.

El gestor CDS/ISIS no permet la utilització d'indicadors, per això s'han hagut d'eliminar els pocs indicadors previstos en el format CCF. En el nostre cas, la manca d'indicadors ha obligat a prescindir de la distinció entre encapçalaments principals i secundaris. S'haurien pogut buscar altres solucions alternatives, però s'ha considerat que no era incoherent donar una sèrie de punts d'accés a la descripció sense categoritzar-los. Tanmateix, aquesta mancança no té repercussions greus que afectin la recuperació de la informació.

A l'apèndix A s'inclou la llista dels camps definits, els codis de subcamp de cada un, el nom de l'etiqueta i la longitud que s'ha previst per a cada camp. En el registre definit a CDS/ISIS, a cada camp de dades se li ha d'assignar una longitud màxima; tanmateix, les posicions buides no ocupen memòria.

b) Definició de les pantalles d'entrada de dades

La definició de l'entrada de dades en l'aplicació que descrivim ocupa quatre pantalles. Els primers camps són els etiquetats OXX en el format CCF, els quals contenen dades codificades. A continuació es donen els camps que corresponen als números que identifiquen el document i després els que contenen les dades bibliogràfiques –primer, els que inclouen informació descriptiva i després, els que contenen els punts d'accés. En els camps de dades codificades s'ha preferit usar etiquetes mnemotècniques per designar-los. Tanmateix, s'han utilitzat les etiquetes numèriques del CCF per designar els camps de dades bibliogràfiques. Aquesta darrera solució estalvia espai i alhora ajuda a familiaritzar l'alumne amb aquestes designacions numèriques. (Vegeu l'Apèndix B amb la primera pantalla d'entrada de dades.)

A la primera pantalla d'entrada de dades de l'Apèndix B es poden observar alguns valors que es donen per defecte –com, per exemple, la llengua i escriptura del registre o el codi del centre catalogràfic. A causa de la gestió del CDS/ISIS, aquests valors només s'han pogut incloure en aquells camps que no es visualitzen en el registre bibliogràfic recuperat en pantalla. La inclusió de valors per defecte estalvia la introducció de dades reiteratives.

El CDS/ISIS permet donar missatges d'ajuda breus per a cada un dels camps de les pantalles d'entrada de dades. En la nostra definició hem usat aquesta opció, i així hem complementat cada camp amb un missatge d'ajuda que dona indicacions al catalogador del contingut del camp i dels subcamps en què s'organitza. Així mateix, en els casos de camps amb informació codifi-

cada, el missatge d'ajuda inclou els codis més usuals contemplats en el CCF. (Vegeu, a tall d'exemple, alguns dels missatges d'ajuda a l'Apèndix C.)

c) Definició dels camps a indexar i selecció dels mètodes d'indexació usats en cada camp

El gestor CDS/ISIS defineix cinc tècniques d'indexació que poden ser seleccionades d'acord amb el contingut de cada camp i subcamp del registre. Són les següents:

Tècnica 0: indexa un camp o subcamp complets en l'ordre dels elements que el conformen;

Tècnica 1: indexa cada subcamp d'un camp;

Tècnica 2: indexa les paraules clau d'un camp o subcamp que s'han codificat tancant-les entre els signes "<" i ">"

Tècnica 3: indexa les paraules clau d'un camp o subcamp que s'han codificat tancant-les entre dues barres inclinades ("/.../");

Tècnica 4: Indexa el camp o subcamp paraula per paraula.

El paquet CDS/ISIS elabora, per a cada base de dades definida en el sistema, un índex únic on s'ordenen alfabèticament totes les entrades generades a partir de les tècniques d'indexació anteriors. Per tal de perfeccionar les operacions de recerca i recuperació, el gestor permet definir un fitxer ASCII de paraules buides (articles, adverbis, preposicions, conjuncions, etc.), que és útil sobretot en usar la tècnica d'indexació 4 (paraula per paraula).

A l'Apèndix D s'hi ha inclòs la taula de camps indexats en l'aplicació del laboratori de l'Escola. S'hi indica el contingut general del camp, l'etiqueta que el designa, la tècnica d'indexació emprada en el camp o subcamp, i els codis que defineixen la visualització de les entrades de l'índex.

En els punts d'accés bibliogràfics, seguint un criteri més bibliotecari que documentalista, s'ha optat per la tècnica 0 que indexa el camp o el subcamp en ordre directe. S'ha considerat que la indexació paraula per paraula no tenia massa sentit a l'hora d'indexar noms personals o d'entitats; a més a més, amb aquesta tècnica s'evita la proliferació d'entrades que produeixen molt de soroll a l'índex. La indexació paraula per paraula potser seria més adequada en el cas dels punts d'accés de títol que en els de noms, però en fer una sèrie de proves ens trobàvem amb títols poc indicatius del contingut del document que amb aquesta tècnica augmentaven considerablement les entrades del índex i no ajudaven a recuperar el document. Les limitacions de la tècnica d'indexació 4 aplicada a títols (propis, paral·lels, claus, uniformes, etc.)

s'ha compensat amb la indexació per paraules clau (indicades pels signes "<" i ">") en l'etiqueta 600 –que conté el resum del document– i en la 620 –amb els encapçalaments de matèria i descriptors.

La decisió d'indexar els camps que contenen la llengua, el suport, el tipus de document i la data de publicació, té dues justificacions principals: la limitació de les recerques en línia per aquests elements i, si cal o es creu convenient, la impressió de catàlegs o llistes bibliogràfiques per tipus de material o suport (per exemple, així es fa possible la recuperació en pantalla o la impressió de llistes separades amb les descripcions dels CD-ROMs, disquets, revistes, etc. de la base de dades).

d) Definició del format de sortida

CDS/ISIS permet definir diversos formats de sortida; per exemple, es podria optar per definir un format de sortida impresa diferent del format de visualització en pantalla. Ara bé, de moment l'aplicació del laboratori de l'escola només té previst un sol format de sortida i es decidí que aquest estigués d'acord amb la norma ISBD de descripció bibliogràfica.

En les raons per decidir a favor de l'estructura ISBD hi pesaren dos factors principals. En primer lloc, tot i que el Laboratori compta amb un equipament de microordinadors prou ampli (18 unitats), aquesta instal·lació encara no disposa d'una estructura de xarxa; això vol dir que la base de dades amb la col·lecció del laboratori només és consultable des del micro on està instal·lada. Com que aquest microordinador és el mateix que serveix per entrar dades i per efectuar el treball intern del laboratori, es decidí que la base de dades, mentre no es disposés d'una xarxa, es consultaria sobretot a través del catàleg imprès generat a partir d'ella i només ocasionalment s'hi efectuàrien consultes en línia. Així doncs, si bé s'ha demostrat que per a catàlegs en línia d'ús públic són més operatius i fàcils de consultar els formats que etiqueten la informació amb indicacions del contingut del registre bibliogràfic (per exemple, Autor: Kant, Immanuel; Títol: Kritik der praktischen Vernunft), en pensar sobretot en un catàleg imprès s'optà pel format ISBD que és encara la normativa de descripció més acceptada per a aquest tipus de catàleg.

En segon lloc, si bé en el moment en què la base de dades sigui consultable en línia de manera habitual es podrà dissenyar un format de sortida més adequat per a aquest mitjà, també s'ha de tenir en compte que l'usuari d'aquesta base de dades té molts més coneixements bibliogràfics que els usuals en altres usuaris. Per això, la descripció ISBD no els ha de ser cap problema a l'hora de recuperar informació en línia.

En uns casos molt concrets s'ha decidit etiquetar la informació bibliogràfica continguda en certs camps per ajudar a interpretar-la. S'ha usat aquest mètode en els camps que contenen els punts d'accés bibliogràfics –que com

s'ha explicat més amunt no s'organitzen en entrades principals i secundàries–, en els de matèria i en els camps de resum i d'informació local –que no és contemplat a la norma ISBD.

S'hauria pogut dissenyar un format de sortida més senzill que l'ISBD a l'hora de ser programat. Preveure tota la complexitat de la puntuació d'aquesta normativa, així com les diferents combinacions dels elements de dades, no ha estat fàcil. Ara bé, els resultats obtinguts, la possibilitat d'elaborar registres prou complets i de qualitat, i el fet que a l'hora d'entrar dades el catalogador no hagi d'introduir la major part de la puntuació del registre, justifiquen el temps esmerçat en la definició del format de visualització. En programar aquest format hem previst que la puntuació interna en els camps dels punts d'accés, així com gairebé tota la puntuació ISBD, sigui generada automàticament pel sistema.

A tall d'exemple s'anoten a continuació uns quants registres en la forma en què són recuperats en línia i en forma impresa:

Exemple 1: Revista

0179

Accés : la Biblioteca t'informa / UPC. – 0.0 (gener 1992)-
Barcelona : UPC, 1992-
v. ; 35 cm

Irregular. – Es publiquen les subsèries següents: 0: Informació general. 1: Catàleg de la UPC. 2: Bases de dades. 3: Guies. 4: Serveis bibliotecaris. 5: Recursos bibliogràfics

RESUM: Butlletí amb informacions sobre les biblioteques de la Universitat Politècnica de Catalunya (UPC). Informa dels serveis bibliotecaris generals de la UPC, del catàleg automatitzat i la forma d'accedir-hi, de les base de dades accessibles des de la UPC, dels serveis bibliotecaris (com l'obtenció de documents) i dels recursos bibliogràfics. La sub-sèrie 3 són guies de les biblioteques del sistema

ENTITATS RESPONSABLES: Universitat Politècnica de Catalunya. Biblioteca; U.P.C. Biblioteca

DESCRIPTORS: Universitat Politècnica de Catalunya. Biblioteca –Revistes; Universitat Politècnica de Catalunya. Biblioteca –Automatització; Universitat Politècnica de Catalunya. Biblioteca –Serveis de referència

TOPOGRÀFIC: I-6 (R. 255)

Exemple 2: Demostració en disquet

0207

BNB on CD-ROM: demonstration disk 1-[2] [Fitxer d'ordinador].
– Dades d'ordinador (1 fitxer) i programes (16 fitxers). – [London] :
British Library Board, 1990

2 disquets d'ordinador : col., doble densitat 5 1/4" + 1 manual de
demostració (16 p. ; 24 cm)

Títol del manual de demostració: BNB on CD-ROM : demonstration
manual. –2 còpies en disquet : col., alta densitat; 3 1/2"

RESUM: Demo en disquet de la British National Bibliography on CD-
ROM. Simula les funcions de recerca, consulta dels índexs, tria de for-
mats de sortida, de llengua de consulta i de base de dades

ENTITATS RESPONSABLES: British Library

DESCRIPTORS: British National Bibliography–CD-ROM–Demo; Biblio-
grafia nacional–Regne Unit–Demo

TOPOGRÀFIC: Capsa: Demos; fullet: II-5 (R. 384-387, 170)

Exemple 3: Manual

0258

Manual de referència CDS/ISIS : (mini-micro, versió 2.3) / Unesco ;
[traducció de] Valeria Faggiani, Rosana Rubianes. – Montevideo :
Centro Nacional de Documentación Pedagógica y Ciencias Afines, Di-
rección de Educación, Ministerio de Educación y Cultura, 1989 –347
p.; 30 cm

Glossari. – Index. – Veure disquets del programa en registre a part

RESUM: Manual de referència del gestor de base de dades documen-
tals CDS/ISIS v. 2.3. Explica la instal·lació del programa, la definició de
fulls de treball, el funcionament dels menús, les tècniques d'indexació,
l'exportació de registres, etc.

RESPONSABLES PERSONALS: Faggiani, Valeria; Rubianes, Rosana

ENTITATS RESPONSABLES: Uruguai. Dirección de Educación; Centro Nacional de Documentación Pedagógica y Ciencias Afines (Uruguai); Unesco

DESCRIPTORS: CDS/ISIS–Documentació; Bases de dades documentals–Documentació

TOPOGRÀFIC: I-3 (R. 554)

Exemple 4: CD-ROM

0270

ISBN [Fitxer d'ordinador] / Ministerio de Cultura. – Dades d'ordinador. – Madrid : Ministerio de Cultura, 199-?

CD-ROM : col; 12 cm diam. + 1 manual (26 p. ; 35 cm)

Consultable amb el software d'interrogació CD-Knosys de Micronet. – Quadrimestral. – Descripció basada en: 1991 (enero). – Vegeu la descripció del software d'interrogació CD-Knosys i el manual corresponent en registre a part. El Laboratori té: 1991 (enero); vegeu els darrers números a la Biblioteca

RESUM: Publicació en sèrie en CD-ROM que conté la base de dades ISBN dels llibres espanyols en venda

ENTITATS RESPONSABLES: Espanya. Ministerio de Cultura; Micronet

DESCRIPTORS: Llibres–Espanya–Bases de dades en CD-ROM; ISBN–CD-ROM

ISBN 84-7483-702-2

TOPOGRÀFIC: Capsa: CD-ROMs. Manual: I-6 (R. 721, 183)

Exemple 5: Programa d'ordinador

0285

Card datalog : [v. 6.0] [Fitxer d'ordinador] / Data Trek. – Programes d'ordinador (584 fitxers). – Paris : Data Trek Int., 1991-1992

6 disquets d'ordinador : col., alta densitat ; 3 1/2"

[Disk 1-3]: La catalogación : card datalog. [Disk 4]: Card datalog : adquisiciones. [Disk 5]: Card datalog : préstamo. [Disk 6]: Card datalog : gestión de publicaciones periódicas. -1 còpia en 6 disquets : col., alta densitat ; 3 1/2". Vegeu la descripció dels manuals del sistema en registre a part

RESUM: Sistema integrat d'automatització de biblioteques Card Datalog v. 6.0 de Data Trek. Està compost pels mòduls de catalogació, adquisicions, préstec i gestió de publicacions periòdiques

ENTITATS RESPONSABLES: Data Trek; DTI

DESCRIPTORS: Biblioteques-Automatització; Data Trek (Programes d'ordinador); Card Datalog (Programes d'ordinador)

TOPOGRÀFIC: Capsa: Automatització de biblioteques (R. 678-689)

3. Recuperació de la informació

Els registres introduïts a la base de dades poden ser recuperats en línia a través d'un menú que preveu les claus d'accés següents: consulta seqüencial dels registres a partir d'un número concret, selecció a través de les entrades de l'índex, i selecció a través del llenguatge d'interrogació del sistema. Aquest darrer mètode preveu, entre altres, l'ús d'operadors booleans, de proximitat i de truncament i la possibilitat de limitar les recerques a camps concrets.

Entre les característiques del sistema de recuperació de CDS/ISIS destaquen algunes de les opcions a què s'accedeix des del menú principal del mòdul de recuperació: possibilitat d'emmagatzemar les claus de recerca i els seus resultats -els quals es poden imprimir o exportar a altres fitxers-, repetir i revisar recerques ja efectuades, i canviar i editar el format de visualització, si se n'ha previst més d'un. Així mateix, també es pot triar l'idioma per consultar la base de dades -actualment CDS/ISIS es presenta en anglès, espanyol i francès.

Des del laboratori, tenim una experiència limitada en l'ús de CDS/ISIS en qüestions relatives a la recuperació de la informació, ja que la base de dades és encara molt petita (uns 300 registres l'estiu de 1992) i s'usa poc per a la recerca en línia. Tanmateix, hem pogut apreciar algunes mancances a l'hora de recuperar informació de la base de dades. Per exemple, hom nota a faltar la possibilitat de truncaments a l'esquerra, la qual cosa limita bastant el po-

tencial del sistema per a la recuperació. És més greu encara, la forma prevista per moure's a través dels índexs, ja que només es permet avançar per l'ordre alfabètic a partir del punt triat per accedir-hi sense la possibilitat de retrocedir;⁸ tampoc no es pot retrocedir en la visualització d'una recerca una vegada iniciada, tot i que el sistema permet, a través del menú principal, repetir-la i revisar-ne el plantejament. El sistema tampoc no preveu claus de pas que permetin accedir directament des de la consulta a l'edició de registres i, una vegada en el menú d'edició, només es pot recuperar el registre a corregir a través del seu número d'ordre a la base de dades.

4. Impressió de llistats

Les bases de dades creades amb el gestor CDS/ISIS poden ser impreses o bé directament o bé exportant-les a fitxers de text que després es poden imprimir amb l'ajuda d'un processador de text. Hem comprovat que l'exportació a WordPerfect és molt senzilla i dona com a resultat un producte imprès molt polit que requereix un treball de revisió mínim.

La base de dades pot imprimir-se sencera o a partir d'una recerca que limiti la llista a uns registres determinats. Serà en funció dels elements que s'hagin indexat, que es podran imprimir llistes selectives que incloguin el material en un suport o en una llengua determinats, a partir d'una certa data, sobre una matèria, etc.

Actualment la base de dades del laboratori només té definit un sol format que serveix tant per a la visualització de registres en pantalla com per a la impressió d'aquests registres. Es podrien definir altres formats alternatius d'impressió d'acord amb els objectius d'una llista o catàleg concrets.

En el moment de la impressió, els registres llistats poden ordenar-se d'acord amb els paràmetres que defineix l'usuari del sistema —per exemple, per ordre alfabètic de títols, per autors, per ordre seqüencial. La llista o catàleg general, que inclou registres complets, pot complementar-se amb una sèrie d'índexs —per exemple, si la base de dades s'ha imprès per ordre alfabètic de títols, es poden elaborar índexs de noms i de matèries, però el procés és complex. Per imprimir el catàleg del laboratori, hem optat, sobretot per raons de temps i per facilitar-ne l'actualització, per l'ordenació seqüencial de les descripcions completes de la base de dades i l'hem complementada amb índexs de noms personals, de noms d'entitats, de títols i de matèries.

8. Sembla ser que en la darrera versió de CDS/ISIS —la 3.0— s'han introduït diverses modificacions, una de les quals consisteix en la capacitat de poder consultar els índexs endavant i endarrera.

5. Valoració del gestor CDS/ISIS i dels resultats obtinguts

La comparació d'aquest paquet amb altres gestors de bases de dades documentals existents en el mercat el deixa en un lloc privilegiat, de primera fila. CDS/ISIS té molt més potencial, a l'hora de definir registres, formats de visualització, exportar i importar registres, etc., que la majoria de productes similars. A més a més, CDS/ISIS no és un producte tancat: tant els camps que conformen el registre com els formats d'entrada de dades i de visualització es poden modificar a mesura que s'entren dades en el sistema sense que això afecti la base de dades resultant i la recuperació de la informació. És clar que les seves capacitats també comporten més complexitat que en altres gestors a l'hora de definir la base de dades, però tot té les seves compensacions.

Malgrat les seves qualitats, el paquet també presenta alguns problemes. Més amunt ens hem referit a les mancances del sistema de recerca i recuperació. També es podria parlar de les deficiències de les pantalles de menús: la versió castellana és difícil d'interpretar per raons de terminologia, però també de gramàtica. El manual del sistema no ajuda gaire en la interpretació del gestor a l'hora d'utilitzar-lo. És clar que molts d'aquests problemes són purament formals i podrien tenir una solució fàcil. A la darrera reunió dels usuaris catalans s'anotà la possibilitat que el TERM CAT, que és usuari del paquet, dugués a terme o revisés la traducció catalana de les pantalles i del manual.

Com a conclusió de la nostra experiència, podem dir que amb CDS/ISIS hem obtingut una base de dades de més qualitat que la que hauríem aconseguit amb algun dels paquets de gestió de biblioteques que hi ha al mercat a uns preus no tan raonables. Ara bé, això ens ha costat temps i esforços i actualment no tenim encara la possibilitat de gestionar el préstec, les adquisicions o les publicacions seriadades com ho fan els paquets anteriors. Tanmateix, veure la nostra base de dades en marxa ens ha produït satisfacció i hem pogut comprovar que CDS/ISIS està preparat per treballar en un entorn tant normalitzat com el de les biblioteques i que al mateix temps té els requisits necessaris per acontentar els centres de documentació. Per una vegada es pot dir, com s'anunciava al principi de l'article i en contra de la dita popular, que CDS/ISIS és un bon producte a un preu de regal.

Apèndix A: TAULA DE DEFINICIÓ DE CAMPS (FDT)

NOM DEL CAMP	CODIS DE SUBCAMP	ETIQUETA	LONGITUD
Núm. registre document		11	7
Centre catalogador		20	7
Completesa del registre	A	21	3
Data d'entrada a la base de dades	A	22	10
Data modificació	A	23	10
Llengua i escriptura registre	AB	31	10
Llengua i escriptura document	AB	40	10
Suport físic	A	50	11
Tipus de material	A	60	5
ISBN	A	100	20
ISSN	A	101	16
CODEN	A	102	14
Altres números document	AB	120	20
Títol i responsables	AZB	200	315
Títol clau	AB	201	75
Títol paral·lel i responsable	AB	210	235
Altres títols	A	230	155
Títol uniforme	ABCEFG	240	155
Edició i responsables	AB	260	155
Nom de l'autor personal	ABC	300	235
Nom de l'autor corporatiu	ABC	310	315
Nom de congrés, etc.	ABGHJ	320	235
Lloc publ. i editor	AB	400	155
Data publicació	A	440	20
Designació núm. cron. seriades	A	450	75
Tipus i extensió fitxer infor.	A	452	75
Descripció física	ABCD	460	155
Col·lecció i responsables	ABCD	480	155
Localització part component	ABC	490	155
Notes generals	A	500	235
Nota de relació bibliogràfica	A	510	235
Nota periodicitat seriades	A	520	75
Nota de contingut	A	530	235
Nota sobre número descrit (S)	A	556	75
Nota còpies	A	590	155
Resum	A	600	635
Classificació	A	610	75
Descriptors	A	620	235
Dades locals (topogràfic)	A	900	75

Apèndix B: PANTALLES D'ENTRADA DE DADES (FMT)**Primera pantalla:**

Núm. reg. doc.	: LAB____	Llengua, escrip. reg.	: ^Acat^Bba_
Centre cat.	: EUBDLAB	Llengua, escrip. doc.	: ^A ^Bba_
Completesa reg.	: ^AA	Suport físic.	: ^A010_____
Data entrada.	: ^A_____	Tipus material.	: ^A__
Data modif.	: ^A_____		

100 _____

101 _____

102 _____

120 _____

200 _____

201 _____

210 _____

230 _____

Apèndix C: EXEMPLES DE MISSATGES D'AJUDA

Etiqueta 31: Llengua i escriptura del registre

^A: Català = cat; Espanyol = spa; Anglès = eng; Francès = fre.
^B: Alfabet llatí = ba.

Etiqueta 50: Suport físic

Camp repetible. Paper = 010; Pel·lícula = 020; Braille = 030;
Magnètic = 040; Làser/òptic = 050; Altres = 900.

Etiqueta 100: ISBN

ISBN. S'ha de donar el número ISBN directament, sense les sigles.

Etiqueta 200: Títol i responsables

Títol i responsables. Subcamps: ^A = Títol propi i subtítols;
^B = mencions de responsabilitat. Incloure la puntuació ISBD,
llevat de la corresponent a ^B.

Etiqueta 240: Títol uniforme

Títol uniforme. Subcamps: ^A = Títol uniforme; ^B = Núm. de
les parts; ^C = Títol de les parts; ^E = Llengua; ^F = Versió;
^G = Data de la versió. No incloure puntuació.

Etiqueta 460: Descripció física

Descripció física. Subcamps: ^A= Nombre unitats materials;
^B= Altres detalls (ex.: il.); ^C= Dimensions; ^D= Material
d'acompanyament. No incloure puntuació.

Etiqueta 520: Periodicitat

Nota de periodicitat de les publicacions seriades

Etiqueta 300: Noms personals

Noms d'autors personals. Subcamps: ^A = Element d'entrada;
^B = Forma invertida del nom; ^C = Addicions. No incloure
puntuació.

Etiqueta 310: Noms corporatius

Noms d'entitats. Subcamps: ^A = Nom d'entitat; ^B = Entitat
subordinada; ^C = Addicions. No incloure puntuació.

Etiqueta 320: Noms de congrés

Nom de congrés, etc. Subcamps: ^A = Nom de congrés; ^B = Entitat
subordinada; ^J = Número congrés; ^H = Data; ^G = Lloc. No
incloure puntuació.

Apèndix D: TAULA DE CAMPS INDEXATS (FST)

Contingut	Etiqueta	Tècnica indexació	Format visualització
Llengua document	40	0	mhl,v40^A
Suport físic (paper, magnètic, òptic, etc.)	50	0	mhl,v50^A
Tipus material (informes, publicacions en sèrie, etc.)	60	0	mhl,v60^A
Títol propi	200	0	mhl,v200^A
Títol clau	201	0	mhl,v201^A
Títol paral·lel	210	0	mhl,v210^A
Altres títols	230	2	v230
Títol uniforme	240	0	mhl,v240^A
Punt d'accés de nom personal	300	0	mhl,(v300/)
Punt d'accés de nom d'entitat	310	0	mhl,(v310^A,l.lv310^B, liv310^C l/)
Punt d'accés de nom de congrés	320	0	mhl,(v320^A,l. lv320^B, l (lv320^J,l) /)
Lloc de publicació	400	0	v400^A
Editor	400	0	v400^B
Data de publicació	440	0	v440^A
Col·lecció	480	0	mhl,(v480^A,l ; lv480^C/)
Resum	600	2	v600
Punts d'accés de matèria	620	2	v620